

Samen leren op het speelveld tussen theorie en praktijk

Impact maken door aan te haken op
de grotere beweging

Door te leren en ontwikkelen kunnen we het beste uit onszelf en anderen halen. Daarmee is het essentieel voor persoonlijke groei en professionele vooruitgang. Manon Ruijters, Lector professionele identiteit en organisatieontwikkeling bij Aeres Hogeschool Wageningen (en hoogleraar Leren, ontwikkelen en gedragsverandering bij Vrije Universiteit Amsterdam/adviseur bij Good Work Company), en Daan de Kruijf, programmamanager Sustainability Skills bij Coöperatie Leren voor Morgen, houden zich in hun werk bezig met de vraag hoe we samen verder komen door te leren. In dit artikel kijken ze naar de verbinding van theorie en praktijk, en hoe we die tot stand kunnen brengen in een zogeheten Research-Practice Partnership als Sustainability Skills.

Wanneer we praten over kennis dan hebben we het vaak ofwel over de theorie ofwel over de praktijk. “We doen alsof het hele verschillende dingen zijn, maar tussen beiden zit een veld dat ze met elkaar verbindt waarbij theorie en praktijk geleidelijk in elkaar overgaan” vertelt Manon. Hierbij moeten we ons er bewust van zijn dat theorie niet maar één ding is. Zo is er kennis waarvan we kunnen zeggen dat het bewezen waar is, maar zijn er ook tal van theorieën die nooit bewezen kunnen worden. De praktijk is ook niet maar één ding. De praktijk waarin de ene persoon werkt kan enorm verschillen van de praktijk waar een ander zich mee bezighoudt. Beide uitersten hebben een heel rijk spectrum en die lopen langzaam in elkaar over.

Daan vult aan dat theorie en praktijk elkaar beïnvloeden. “Een praktijk is meer dan alleen mensen die iets praktisch doen; het gaat over het hele systeem van handelingen, relaties en instituties die gericht zijn op een bepaald doel. Denk bijvoorbeeld aan architectuur. Theorie over architectuur vormt de manier waarop architecten huizen ontwerpen, maar andersom vormt het ontwerpen van huizen ook de theorie over wat goede architectuur is. Je zou dus kunnen zeggen dat theorie en praktijk elkaar produceren.”

Verschillende vormen van leren

Manon vertelt dat er verschillende manieren van leren te vinden zijn op de verbinding tussen theorie en praktijk. Zo kun je iets wat bekend is overdragen aan een ander, dat noemen we ook wel ‘professionaliseren’. Deze manier van leren vindt plaats vanaf de symbolische ‘hooglanden’. Een andere vorm van leren is ‘professionaliteit’, waarbij het gaat om ervaringsleren en de praktische wijsheid die je opdoet door dingen te doen en na te denken over wat verstandig is om te doen. Het gaat dan niet per se over de bekende kennis, maar over het leren afwegen en samen leren in de praktijk om daar beter van te worden. Deze manier van leren vindt plaats ‘in de modder’ van de praktijk. Maar wat zit er dan tussenin? “Dat zijn de gebaande paden. Als we veel dingen hebben uitgeprobeerd, dan kunnen we bedenken dat iets op een bepaalde manier goed werkt. Als we dat opschrijven in een handleiding, dan zegt het wel iets, maar het is niet helemaal bewezen waar of specifiek. Daarmee zit het er mooi tussen in. De vorm van leren die hierbij hoort is professionele ontwikkeling.”

Samen leren in het Sustainability Skills programma

In het Sustainability Skills programma proberen we de theorie en de praktijk aan elkaar te verbinden en samen te leren. Daan legt ons uit wat het programma inhoudt en hoe het leren hierin centraal staat: "Sustainability Skills begon als Circular Skills in 2019. De opdracht was toen nog erg onduidelijk: het ontwikkelen van circulaire vaardigheden. Niemand wist nog precies wat die vaardigheden waren, maar wel dat ze ontwikkeld moesten worden. Vooral in het beroepsonderwijs. We organiseerden toen een hele stapel pilotprojecten. In twee jaar tijd hebben we er 13 uitgevoerd met ongeveer 30 scholen. Dit waren allemaal leuke projecten die een stukje van de puzzel gingen uitzoeken: een training voor docenten, het ontwikkelen van curriculum voor een minor, een game, stageopdrachten, enz. Het doel van alle projecten was om meer in beweging te zetten dan alleen de uitvoering van het project. Ze hadden op dat moment weinig contact met elkaar en onze aanpak kende veel fragmentatie. Toen vroegen we ons af wat er nog meer nodig was om met de bouwstenen die hier werden gemaakt tot een systeemverandering te komen. We zijn gaan kijken hoe we langduriger konden samenwerken met initiatieven die op regionaal niveau dit soort projecten doen, om verder te komen in de transitie. Wat we graag zien is dat ze niet allemaal het wiel hoeven uit te vinden, maar dat het versnelt doordat ze elkaar gaan beïnvloeden en dingen aan elkaar kunnen overdragen, verbinden in de werkwijze van een Research-Practice Partnership. Precies zoals Manon schetst door op verschillende plekken verschillende manieren van leren in te zetten".

Wat is een Research-Practice Partnership?

Research Practice Partnerships (RPP) zijn samenwerkingsrelaties op lange termijn tussen mensen werkzaam in het gehele veld tussen theorie en praktijk. Door mensen uit de praktijk bij onderzoek te betrekken, worden onderzoeksvragen voor hen relevanter en zullen resultaten eerder worden geïmplementeerd in de praktijk. De werkwijze bestaat uit vier 'bollen', namelijk: onderzoeken, ontwikkelen, doorvertalen en praktiseren. In de afbeelding hieronder zie je hoe dit in het Sustainability Skills programma is vormgegeven.

“De kunst is om iets op een andere plaats nog een keer te laten werken”

We hebben het eerder al gehad over theorie (onderzoeken), praktijk (praktiseren) en de gebaande paden (ontwikkelen). Er is nog een bol waar we het nog niet zoveel over gehad hebben en dat is doorvertalen. “Dat noem ik soms ook wel de olifantenpaadjes” vertelt Manon. “Dit gebeurt bijvoorbeeld als je een goed project hebt gehad, wat je misschien vaker wilt doen. De kunst is dan om het nog een keer op een andere plaats te laten werken. Dat is iets anders dan het overdragen waarbij je het uit de context haalt en opschrijft. Als je iets vaker blijft doen dan oefen je die beweging en ontstaat er een olifantenpaadje.”

Zoals Daan aangaf zijn er binnen het Sustainability Skills programma verschillende regionale initiatieven. Wanneer deze goed werken zou de aanpak ook ingezet kunnen worden in een andere regionale context. Om dit te kunnen doen zoeken we naar plekken waar er al een aantal randvoorwaarden aanwezig zijn: een initiatief met een regionale opgave, verbindingen en iemand die gedreven is om het initiatief verder te ontwikkelen. “Ik denk dat als je twee praktijken bij elkaar brengt je naar elkaar toe beweegt. Daar ontstaat een ander soort leerproces met een warme overdracht. Hierbij gaat het niet alleen over alles wat je op papier kunt zetten, maar om het gebruikmaken en voeden van elkaars praktische wijsheid. Hierin leren we te herkennen wat werkt en welke randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. Stel dat je alle initiatieven in het programma verdubbeld, wat ontstaat er dan? Wat komt er aan wijsheid los en hoe gaan die mensen zich tot elkaar verhouden in bol 3? Ik denk dat identiteit daarin meegenomen wordt en we dan nog meer ontwikkelen dan leren.”

Aan de slag met deze nieuwe kennis

Wanneer aan Manon en Daan de vraag gesteld wordt wat ze hopen dat dit artikel teweeg gaat brengen en wat jij als lezer met deze nieuwe kennis kan komen er meerdere ambities naar boven. Manon: “Ik hoop eigenlijk dat transitieprofessionals zien hoe belangrijk, complex en uitdagend het goed organiseren van leren in transities is. Er hangt veel vanaf, van transities en van het leren organiseren in transities. Wat is de goede manier van leren op elke plek; daar is nog een wereld in te winnen.” Daan hoopt ook dat het artikel duidelijk maakt dat je als transitieprofessional niet op het hele spectrum tussen theorie en praktijk actief hoeft te zijn om een verschil te maken. “Doe waar je goed in bent en haak aan op anderen die weer een ander stukje van de puzzel leggen. Transitie speelt zich tussen mensen af; dat proberen we met het RPP werkbaar te maken.”

Colofon

Auteurs: Manon Ruijters (Good Work Company/Aeres Hogeschool Wageningen/Vrije Universiteit Amsterdam), Daan de Kruijf (Coöperatie Leren voor Morgen) & Eva Mientjes (Coöperatie Leren voor Morgen)

Copyright © 2023 Good Work Company & Coöperatie Leren voor Morgen